

ÖVERTEMPERATUR – TERMISK OLÄGENHET?

Riktlinje nr XX. Utgåva månad -år

INFORMATION OM OMRÅDET

I takt med varmare somrar och fler som arbetar hemma samtals det allt oftare kring hur varmt det får vara i en lägenhet, villa eller lokal och antalet anmälningar avseende övertemperatur ökar. Hur kallt det får vara finns det tydliga värden för och frågan reds ofta relativt enkelt ut. Däremot hur varmt det maximalt får vara är till synes inte lika självklart.

Hur varmt får det vara i en lägenhet, såväl bostadsrätt som hyresrätt eller äganderätt och i en lektionssal?

1. Lag och förordning

Det finns en förordning (1998:899) vilken innehåller och anger särskilda bestämmelser till skydd mot olägenheter för människors hälsa. I förordningen anges bland annat att en bostad ska ge betryggande skydd mot värme, kyla, drag, fukt, buller, radon, luftföroreningar och andra liknande störningar.

Förordningen är tydlig men reglerar inte hur den ska tillämpas, dvs vilka riktvärden och tekniska krav som ställs regleras i andra skrifter. I detta fall bland annat skrifter från Folkhälsomyndigheten.

2. Vad är en olägenhet för människors hälsa?

Folkhälsomyndigheten anger:

”Olägenhet för människors hälsa är ett grundläggande begrepp i hälsoskyddstillsynen. Med olägenhet avses i 9 kap. 3 § Miljöbalken en störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka en människas hälsa menligt i fysisk eller psykisk mening.”

3. Folkhälsomyndighetens författningssamling

Folkhälsomyndigheten ger ut föreskrifter som är bindande regler. FHM ger även ut allmänna råd vilka är rekommendationer om hur en föreskrift kan eller bör tillämpas och utesluter inte andra sätt att uppnå de mål som avses i föreskriften. Texten om inomhustemperaturer är ett allmänt råd och inte en föreskrift. De allmänna råden gäller vidare inte när det är extrema väderförhållanden och närmare definition när vädret anses vara extremt har vi inte funnit.

4. Vilka temperaturer gäller enligt Folkhälsomyndigheten?

Folkhälsomyndigheten lämnar värden för bedömning av olägenhet av människors hälsa, se bilaga 1 nedan. I tabellen anges riktvärden.

Vi noterar att det står just värden för bedömning och riktvärden vilket kan tolkas som att det inte är absoluta tal och en tydlig avgränsning, dvs ett av underlagen för bedömning. Alternativt kan det även tolkas att det är ett underlag för bedömning med tydliga värden som gäller. Samma samtal kring tolkning har förts under pandemin vad gäller flera riktlinjer från Folkhälsomyndigheten.

Vi konstaterar kort och gott att Folkhälsomyndighetens riktvärde för när en olägenhet för människors hälsa kan bli aktuell är när den varaktiga operativa temperaturen under sommaren överstiger 26°C.

Skriften utesluter inte att det även skulle kunna vara en olägenhet även vid lägre temperaturer, till exempel vid särskilda förhållanden.

Enligt uppgift är riktvärdena från Folkhälsomyndigheten under revidering och pandemin har skapat mycket merarbeten vilket medför att arbetet dröjer.

5. Arbetsmiljöverkets författningssamling - AFS

Om en lokal produceras för att nyttjas till ett visst ändamål, exempelvis kontorslokal eller lektionssal, kan det finnas föreskrifter från arbetsmiljöverket vilka reglerar vilka arbetsförhållanden som får förekomma. Det bör kollas upp för varje projekt vad som gäller och är aktuellt. AFS-arna får betydelse för den planerade användningen av entreprenaden. Med andra ord kan AFS-arna ha betydelse när det bedöms om entreprenaden uppfyller kraven för den planerade användningen. Byggherrar och projektörer har ett visst ansvar att tillse att gällande arbetsmiljöre regler är möjliga att uppfylla.

6. Boverkets byggregler - BBR

Förenklad kan sägas att Boverkets byggregler avser att tolka lagar och förordningar samt lämna anvisningar för att praktiskt bygga rätt. Boverkets byggregler lämnar bland annat anvisningar för termisk komfort. Boverket lämnar allmänna råd för den lägsta temperaturen i byggnader. Vad vi känner till saknas dock anvisningar för hur varmt det får vara i en lägenhet, villa eller lokal.

Det är ett allmänt råd att ytemperaturen på golv under vintern inte ska överstiga 26°C. Förhållandet och texten är sannolikt skriven för att reglera hur varm t ex golvvärme får bli. Vi noterar att det är samma gräns som Folkhälsomyndighetens riktvärde.

7. Reglering i avtal

I ett avtal, till exempel ett hyreskontrakt eller ett entreprenadkontrakt, kan det vara angivet specifika krav. Vår uppfattning är att det väldigt sällan ställs specifika krav i avtalshandlingar vilka reglerar maxtemperatur inomhus. Däremot regleras emellanåt ifall komfortkyla ingår eller inte, dvs om beställaren beställer möjligheten att kunna kyla ner utrymmet.

8. Byggnadsnämnden

När det ansöks om bygglov kan Byggnadsnämnden ställa krav. Vad vi känner till förekommer inga generella krav eller resonemang vid bygglovshandlingen vilka tar hänsyn till byggnaders högsta inomhustemperatur.

För att förklara kan jämföras med att det ställs krav på byggnaders energiförbrukning, det ställs dock inga liknande krav angående övertemperaturer. Det kan även jämföras med att det ställs krav på fönster och ljusinsläpp men t ex inte på avskärmning av sol för att minska värmen. Vi nämner förhållandena för att det samtalas om dem.

9. Miljöförvaltningen

En bostadsinnehavare eller hyresgäst kan anmäla fastighetsägaren/hyresvärden till miljöförvaltningen för att få prövat om temperaturen uppfyller kraven. Miljöförvaltningen är den myndighetsavdelning som har rätt att utfärda förelägganden om åtgärder. Vilka gränsvärden och förhållanden som medför krav på åtgärd är en bedömning och specifikt för varje byggnad. Miljöförvaltningen har inte till uppgift att skriva anvisningar eller underlag för vilka krav som ska ställas på bostäder.

Miljöförvaltningen vilken utövar tillsyn har till synes svårt att tolka och tillämpa lagkraven i praktiken vilket vi bedömer är förstäligt. Det blir sannolikt en subjektiv bedömning i varje specifikt projekt. Vad Miljöförvaltningen kommer fram till vid en tillsyn får förmodligen stor betydelse vid en entreprenadrättslig tvist eller i bedömningen om det är skäligt att faktiskt avhjälpa förhållandet med övertemperatur.

EGENKONTROLLER OCH DOKUMENTATION

Det är praktiskt enkelt att mäta en lufttemperatur. Däremot kan förutsättningar för var i utrymmet mätningen ska ske och över hur lång tid och när det ska mätas komma på tal. I det här sammanhanget är inte mätningen i sig en problematik.

SLUTSATS

Vi på Entreprenrådet tolkar och bedömer de underlag vi får tillgång till utan intresse i sak. Målsättningen med riktlinjerna är att de ska ge uttryck för den mest rättvisande och utbredda tillämpningen av det område som behandlas. Riktlinjen avses användas som underlag och stöd bland annat vid upphandling, planering, utförande, besiktning, kontroll eller tvist.

Vad gäller övertemperatur kommer vi fram till att det finns tydliga direktiv från Folkhälsomyndigheten om hur förordningen som reglerar skydd mot olägenheter för människors hälsa ska omsättas till en byggnad. Folkhälsomyndigheten har upprättat en tabell med riktvärden vilken anger att riktvärdet för temperaturen inomhus på sommaren bör vara högst 26 grader varaktigt.

Förordningen anger att en bostad ska ge betryggande skydd mot värme. Vanligt förekommande idag är att det är varmare inuti bostäderna än utanför. Resonemang förs därför att bostaden inte ger betryggande skydd, tvärtom ökar bostaden temperaturen och ökar risken. Är det möjligt att bygga bort? Ja. Däremot medför det kostnader och insatser i form av bättre ventilation, solskydd, komfortkyla eller andra tekniska lösningar. Eventuella nya tekniska lösningar kan även komma i konflikt med andra krav, t ex energiförbrukning.

Väljer en byggherre som uppför en byggnad att inte ta hänsyn till övertemperaturer inomhus trots att Folkhälsomyndigheten lämnat riktvärden får anses att de tar en medveten risk. Att Byggnadsnämnden och bygglovshandlingen inte ställer krav avseende övertemperaturer medför att förhållandet sällan hanteras vid projektering eller kontroll vid utförande. Nyttjaren av bostadsrätten, hyresrätten eller lokalen är den som oftast konstaterar problematiken.

Vad vi känner till hanterar ingen myndighet, företrädesvis Byggnadsnämnden, frågan om övertemperaturer innan en anmälning sker till Miljöförvaltningen. Vidare är beklagligt om Folkhälsomyndigheten är medvetna om att deras bedömning kring vilka temperaturer som ska vara underlag för bedömning är mindre bra och en revidering dröjer.

Entreprenadrådet är väl medvetna om komplexiteten i frågan hur varmt det får vara i en bostad och vill inte gå ner på skruv- och mutternivå och utföra egna tolkningar. Det som efterfrågas är tydligare instruktioner från myndigheterna kring hur förordningen ska tillämpas. Tills dess är Folkhälsomyndighetens tolkning det tydligaste som vi funnit, dvs en varaktig temperatur om högst 26 grader på sommaren.

BILAGA

Tabell 2. Värden för bedömning av olägenhet för människors hälsa

FoHMFS 2014:17

	Riktvärden	Rekommenderade värden
1. Operativ temperatur	Under 18 °C ¹	20–23 °C ²
2. Operativ temperatur, varaktigt	Över 24 °C ³	
3. Operativ temperatur, kortvarigt	Över 26 °C ⁴	
4. Skillnad i operativ temperatur mätt vertikalt 0,1 och 1,1 m över golv		Ej över 3 °C
5. Strålningstemperaturskillnad		
Fönster – motsatt vägg		Ej över 10 °C
Tak – golv		Ej över 5 °C
6. Luftens medelhastighet		Ej över 0,15 m/s ⁵
7. Yttemperatur, golv	Under 16 °C ⁶	20–26 °C

¹ För känsliga grupper, 20 °C.

² För känsliga grupper, 22–24 °C.

³ Under sommaren, högst 26 °C.

⁴ Under sommaren, högst 28 °C.

⁵ Vid inomhustemperatur över 24 °C kan högre lufthastigheter accepteras.

⁶ För känsliga grupper, 18 °C.

Folkhälsomyndigheten

JOHAN CARLSON

Iréne Andersson
(Avdelningen för kunskapsstöd)

Entreprenadrådet i Sverige AB

Org nr 559134-6407

kansli@er.se | www.er.se

Copyright © Entreprenadrådet AB

